

Finansieras av
Europeiska unionen

Östra Mellansverige

Regionalfondens bidrag
till utveckling

PROGRAMANALYS 2024

Vi stärker Sverige genom att stärka företagens konkurrenskraft. Tillväxtverket ska skapa så bra förutsättningar som möjligt för företag i hela landet att vara konkurrenskraftiga. Det innebär att vi öppnar dörrar och river barriärer – för ett Sverige där fler företag vill, kan och vågar.

Kunskap, nätverk och finansiering är våra viktigaste verktyg. Tillväxtverkets insatser skapar direkta resultat hos de företag och aktörer som vi samverkar med, men även förutsättningar för företag och regioner att möta framtidens utmaningar. Vårt största enskilda uppdrag är att bidra till att EU-medel investeras i projekt för regional konkurrenskraft och sysselsättning.

Du kan ladda ned Tillväxtverkets publikationer på tillvaxtverket.se.

© Tillväxtverket Stockholm, oktober 2025
Digital: ISBN 978-91-90068-21-2
Rapport 0529

Har du frågor om den här publikationen, kontakta:
Isabelle Canderskog
Telefon, växel 08-681 91 00

Innehåll

OM REGIONALFONDEN OCH PROGRAMMET

Regionalfonden – ska bidra till hållbar och regional utveckling.....	2
Regionalfonden i Sverige	3
Ett smartare och grönare Östra Mellansverige4 Östra Mellansverige.....	5
Regionala utmaningar	6
Smart specialisering är en del av lösningen.....	6
Förändringsteori.....	8
Ett smartare och grönare Östra Mellansverige.	9
Fördelning av medel.....	10

PROGRAMANALYS – VART ÄR VI PÅ VÄG

Utlysningar och mobilisering	12
------------------------------------	----

POLITISKT MÅL 1

Ett smartare Europa	13
---------------------------	----

1.1 Stärka forskning och innovation.....	14
1.2 Säkra nyttan av digitalisering.....	16
1.3 Stärka små och medelstora företagstillväxt och konkurrenskraft	18
1.4 Utveckla färdigheter för smart specialisering	20

POLITISKT MÅL 2

Ett grönare Europa	22
2.1 Främja Energieffektivitet	23
2.3 Utveckla smarta energisystem	25
2.6 Främja en cirkulär ekonomi.....	27

SUMMERING OCH LÄRDOMAR

Om Regional- fonden och programmet

Målet för Europeiska regionala utvecklingsfonden under perioden 2021–2027 är hållbar regional utveckling och sysselsättning i hela landet. Tillsammans med svenska aktörer på nationell och regional nivå ska fonden investera i projekt som bidrar till ökad regional konkurrenskraft och hållbar tillväxt.

I slutet av 2022 startade de första projekten inom programperioden 2021–2027. Projekten involverar företag och organisationer som investerar tid och pengar för att uppnå förändring och tillväxt. Syftet med denna rapport är att ge en övergripande bild över vilka typer av projekt som beviljats, hur dessa kopplar an till de utmaningar som programmet är tänkt att möta samt att beskriva vilka huvudsakliga resultat som uppnåtts. Detta för att ge en inblick i hur genomförandet av Regionalfonden bidrar till utveckling i Östra Mellansverige.

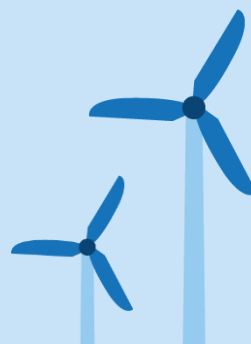
Analysen har genomförts av medarbetare vid enheten Regional utveckling mellersta Sverige med insyn i såväl projekt som programmet i sin helhet. Till grund för analysen ligger samlade bedömningar av projektens egna rapporter samt data som samlas in om projekten. Alla bedömningar är enhetens egna, om inte annat framgår.

Under genomförandet av programmet har det skett både breda och mer riktade utlysningar. Dessa har resulterat i en projektportfölj bestående av en blandning av både bredd och spets, både storregionala och mer lokala projekt. Sammantaget är bedömningen att projektportföljen ligger i linje med de utmaningar som har pekats ut för Östra Mellansverige.

Den primära målgruppen för programmet är små och medelstora företag och resultaten som förväntas uppstå kan kopplas både direkt och indirekt till en stärkt konkurrenskraft i företagen. Idag finns inte mycket faktiska utfall att redogöra för då projekten fortfarande pågår, men preliminärt kan vi se att ca **4 600 företag** förväntas få stöd av projekten som har beviljats hittills. I takt med att fler projekt avslutas kan vi uttala oss mer säkert om utfall och vilka resultat det ger för utvecklingen i Östra Mellansverige.

Regionalfonden – ska bidra till hållbar och regional utveckling

Regionalfonden, eller Europeiska regionala utvecklingsfonden som den egentligen heter, ska stärka sammanhållningen inom EU. Genom att arbeta för ett smartare, grönare och mer sammanlänkat Europa, ska fonden minska skillnaderna mellan rika och fattiga regioner och främja fred, stabilitet och välbefinnande.

Regionalfonden i Sverige

I Sverige finns åtta regionala och ett nationellt program inom Regionalfonden. Programmen gäller olika platser men täcker hela landet. Det finns många likheter mellan programmen men de är också anpassade till regionernas specifika förutsättningar. Därför investerar programmen i delvis olika saker. Tillväxtverket fördelar totalt 8,7 miljarder kronor till projekt som ska leda till hållbar utveckling och sysselsättning i hela Sverige.

Programmen utgår från Agenda 2030 och EU:s strategier och prioriteringar, exempelvis EU:s gröna giv, EU:s strategi för digitalisering och NextGenerationEU. Regionalfondsprogrammet i Östra Mellansverige baseras på de ingående länens utmaningar. Programmet omfattar över 652 miljoner kronor i EU-stöd.

Regionalfonden är ett verktyg för att arbeta för de globala målen inom Agenda 2030. I Östra Mellansverige handlar det främst om dessa:

Ett smartare och grönare Östra Mellansverige

Visionen för Regionalfonden under 2021–2027 är "Ett hållbart och mer konkurrenskraftigt Östra Mellansverige". För att nå dit riktar vi vår finansiering till stärkt innovationskraft, strukturomvandling och digitalisering. Vi fokuserar också på att utveckla färdigheter för smart specialisering och bidra till en cirkulär och hållbar ekonomi. Regionalfonden finansierar därmed innovativa projekt som möter regionala utmaningar.

Visionen går i linje med utvecklingsstrategierna i regionerna Örebro, Östergötland, Uppsala, Västmanland och Sörmland. Strategierna visar att en hållbar omställning är nödvändig för att regionerna ska fortsätta att vara attraktiva och konkurrenskraftiga.

Regionalfonden finansierar max

40 %

av projektets kostnader.
Resterande stöd ska utgöras av offentliga och/eller privata medel.

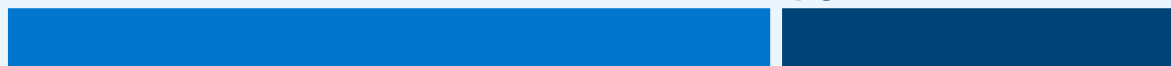
652 miljoner

kronor i budget

71

Beviljade projekt

65%

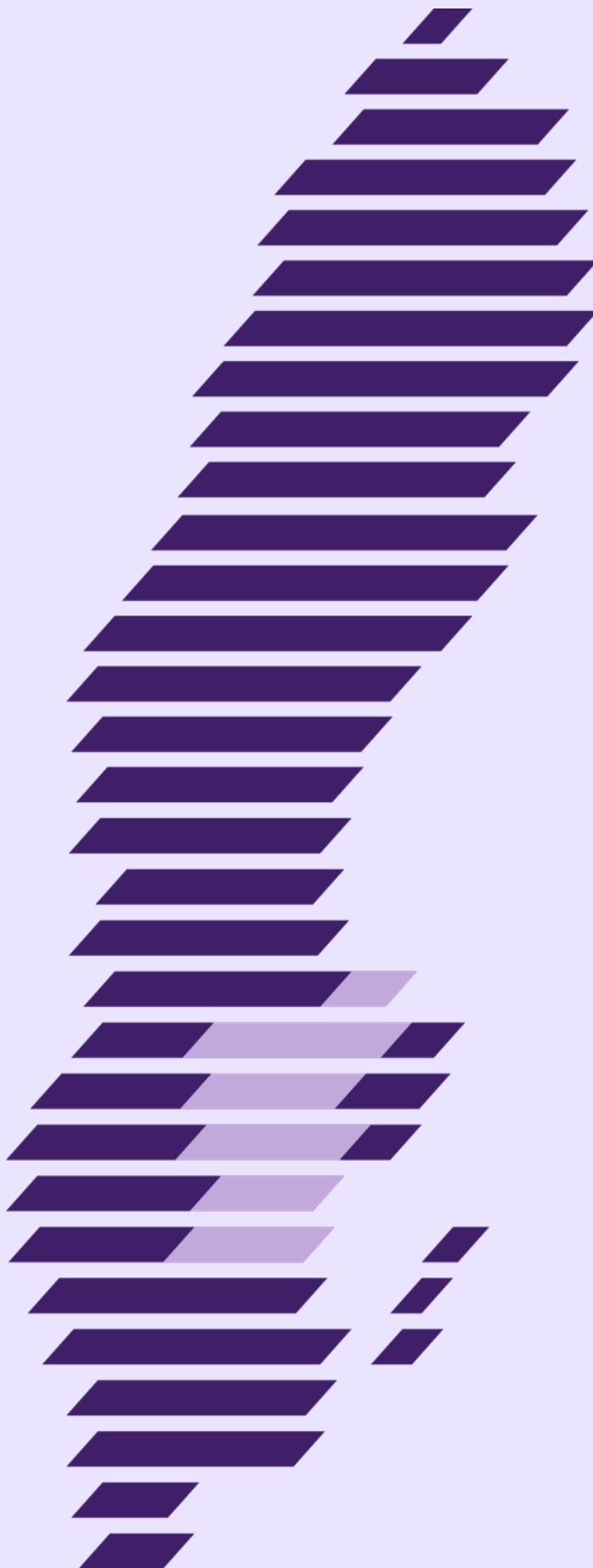
Beiljat belopp, jämfört med budget

■ Beviljat

■ Ej utnyttjad budget

Östra Mellansverige

Östra Mellansverige omfattar fem län: Uppsala, Västmanland, Örebro, Östergötland och Sörmland. Regionen har en befolkning på över 1,5 miljoner och inkluderar flera av rikets största städer. Det finns en stark industriell tradition samtidigt som jordbruk och tjänstesektorn också spelar en stor roll. Utbildningsmöjligheterna är goda med flera framstående universitet. Regionen har dessutom välutvecklad infrastruktur med stora europavägar och järnvägsförbindelser.

Regionala utmaningar

Regionalfonden erbjuder finansiering till projekt för att möta samhällsutmaningar och nå målen i de regionala utvecklingsstrategierna.

Östra Mellansverige består av fem län med sammanlagt 52 kommuner, alla med sina specifika förutsättningar. Detta innebär att det i regionen finns många olika styrkor men samtidigt många olika utmaningar:

- Strukturella, demografiska och sociala utmaningar riskerar att hindra en långsiktigt hållbar utveckling.
- Innovationssystemet och företagen behöver bli bättre på att ta tillvara digitaliseringens möjligheter.
- Investeringskapitalet motsvarar inte företagens behov.
- Det befintliga stödsystemet når inte ut till alla.
- Ny kunskap och forskning behöver kommersialiseras i högre grad.
- Den långsiktiga kompetensförsörjningen behöver stärkas.

Smart specialisering är en del av lösningen

För att lösa regionala utmaningar pekar Östra Mellansverige ut områden för smart specialisering, alltså branscher och sektorer som bedöms ha stor tillväxtpotential.

Vi ska satsa på det vi är bäst på. Syftet är att kraftsamla för en hållbar omställning och stärkt konkurrenskraft. Genom samskapande processer inom smart specialisering bidrar också programmet till grön omställning och digitalisering. Samtliga riktar sig också till målen i Agenda 2030.

Med utgångspunkt i de olika länens styrkor har regionerna i Östra Mellansverige pekat ut åtta gemensamma utmaningsområden som programmet ska bidra till att lösa:

- Smart industri
- Morgondagens energilösningar
- Hållbar livsmedelsförsörjning
- Life science, välfärdsteknik och e-hälsa
- Klimatpositiv bebyggelse
- Fossilfria drivmedel
- Smarta samhällstekniska system
- En cirkulär och giftfri ekonomi.

Genom Regionalfonden investerar Östra Mellansverige i innovation, hållbar tillväxt och stärkt konkurrenskraft – med fokus på samverkan mellan akademi, näringsliv och samhälle.

Förändringsteori

Programmet för 2021–2027 är uppbyggt enligt en förändringsteori, se nedan. Programanalysen analyserar projekten utifrån den första delen av förändringsteorin och gör en bedömning av hur utmaningar kopplas till aktiviteter, prestationer och eventuellt resultat på kort sikt. Projekten kan delas in i resultatkedjor som beskriver vart effekterna i huvudsak är tänkt att uppstå:

- Direkta insatser till företag
- Utveckling av stödstrukturer
- Uppbyggnad av miljöer/infrastruktur

Resultaten kan mätas genom aktivitets- och resultatindikatorer. Dessa ger en översiktlig bild av projektens samlade resultat men behöver kompletteras med konkreta resultat från projekten. I rapporten anges utfall för indikatorerna i kombination med projektens egna beskrivningar av resultat. Förändringsteorins olika beståndsdelar kan beskrivas som följande:

Utmaningar och behov

En analys av utmaningar och behov som uppkommer på grund av strukturella, demografiska, sociala och ekonomiska orsaker och dess konsekvenser. Analysen av utmaningar och behov tydliggör vilka förändringar som krävs för att en önskvärd hållbar utveckling och tillväxt ska ske i programområdet.

Aktiviteter

En aktivitet är en handling i syfte att uppnå de förändringar som programmet vill åstadkomma. I praktiken innebär detta de *aktiviteter som utförs i projekten*.

Prestation

En prestation är ett direkt resultat av aktiviteten. Prestationen mäts med hjälp av aktivitetsindikatorer.

Resultat kort sikt

Ett resultat som följer efter prestationen. Dessa handlar om en förändrad förmåga hos målgruppen.

Resultat medellång sikt

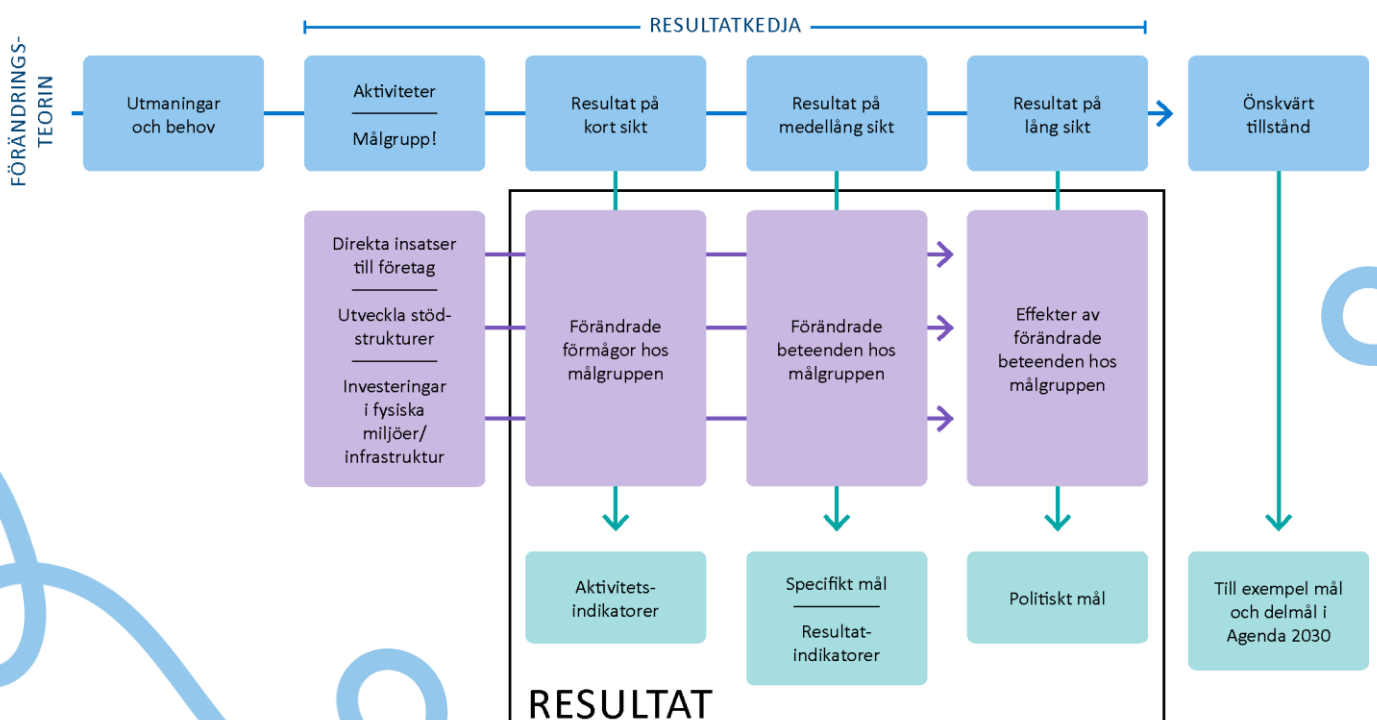
Följer på en förändrad förmåga hos målgruppen. Resultat på medellång sikt handlar om ett förändrat beteende. Dessa mäts genom resultatindikatorer.

Effekt lång sikt

Effekt på lång sikt är effekterna av de förändrade beteendena och utgörs till exempel av de politiska målen.

Önskat sluttillstånd

Det önskade sluttillståndet kan vara en vision, som uttrycks i till exempel den regionala utvecklingsstrategin

Ett smartare och grönare Östra Mellansverige

Regionerna i Östra Mellansverige har, i dialog med EU-kommissionen och nationella och regionala aktörer, skrivit programmet för regionalfonden 2021–2027.

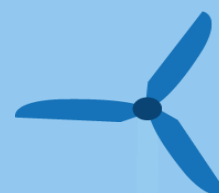
Utifrån europeiska prioriteringar och regionala utmaningar valdes sju mål ut att jobba för i Östra Mellansverige. Dem kallar vi för specifika mål. De sju specifika målen faller inom två större politiska mål: **Ett smartare Europa** och **Ett grönare Europa**.

Programanalysen är uppdelad utifrån de specifika målen och visar vilka resultat som uppnåtts inom respektive mål.

POLITISKT MÅL 1

Ett smartare Europa

- 1.1 Stärka forskning och innovation
- 1.2 Säkra nyttan av digitaliseringen
- 1.3 Stärka små och medelstora företagstillväxt och konkurrenskraft
- 1.4 Utveckla färdigheter för smart specialisering

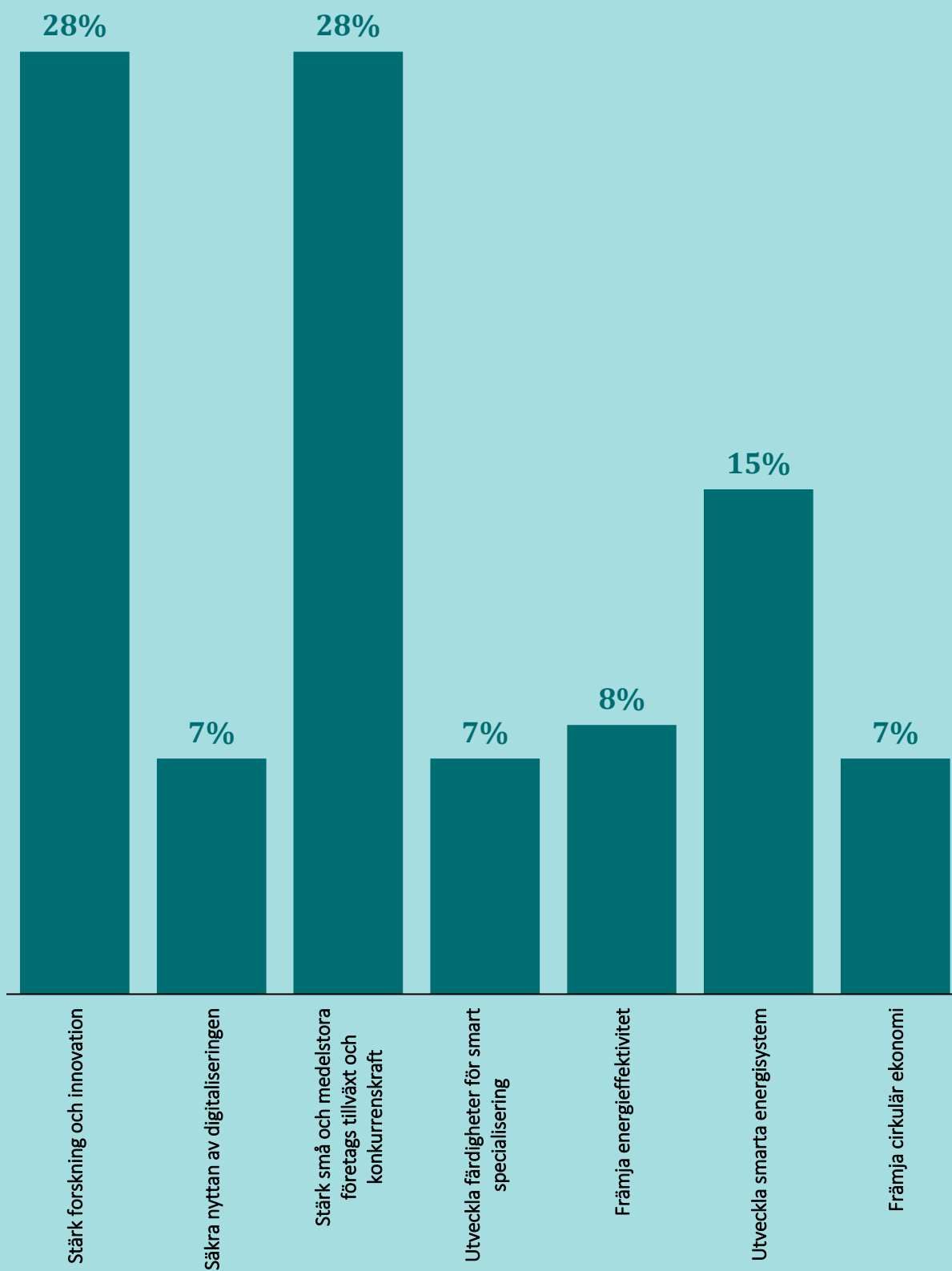
POLITISKT MÅL 2

Ett grönare Europa

- 2.1 Främja energieffektivitet
- 2.3 Utveckla smarta energisystem
- 2.6 Främja cirkulär ekonomi

Fördelning av medel

Programanalys – vart är vi på väg

Programanalysen ska svara på frågan om Regionalfondsprogrammet 2021–2017 är på rätt väg och användas som underlag för styrning. Det övergripande syftet är att stödja programgenomförandet och lärande samt sprida resultat som Regionalfonden bidrar till. Underlag för analysen är projekt beviljade fram till och med 2024-12-31

Utlysningar och mobilisering

Som regel genomförs två utlysningar per år där projektmedel kan sökas för förstudier eller genomförandeprojekt. För varje program finns ett strukturfondspartnerskap vars roll är att prioritera mellan inkomna projektansökningar som Tillväxtverket har godkänt. Dessa partnerskap är sammansatta av förtroendevalda för kommuner och regioner, länsstyrelsen, länsarbetsnämnder, intresseorganisationer och föreningar.

Från och med hösten 2025 kommer det här dock förändras, uppgiften att prioritera projekt kommer att ligga på Tillväxtverket. Det kommer att formas nya Strategiska samverkansgrupper som har till uppgift att stärka flernivåsamarbetet i planeringen av utlysningar.

Mot slutet av föregående programperiod 2014-2020 gjordes en förändring av valutakursen vilket bidrog till att medel tillfördes det programmet. Samtidigt förväntades den nya programperioden 2021-2027 bli försenad. Därför valde man att låta befintliga projekt förlänga och utöka sin verksamhet till och med oktober 2023. Detta bidrog till att många aktörer fortfarande hade pågående projekt när de första utlysningarna för perioden 2021-2027 genomfördes. Trots detta fick det nya programmet en bra start och vid årsskiftet 2023/2024 hade redan hälften av programmets medel beslutats.

Politiskt område 2 går något försiktigare fram än område 1, vilket är förväntat. De utlysningarna kom i gång lite senare, samtidigt som det är ett område som delvis adresserar en annan målgrupp än den som vanligtvis söker inom regionalfonden i Östra Mellansverige. Projekten inom detta område tenderar också att vara tidigare i utvecklingen och många projekt handlar fortfarande om att undersöka, kartlägga och skapa förutsättningar, vilket medför att de generellt har en mindre budgetomfattning.

Söktrycket inom båda områdena har minskat något de senare utlysningarna, vilket kan förklaras med att de satsningar som lever kvar från föregående period samt de som mobiliserades för den nya nu är i gång. Det i kombination med att budgeten inom vissa områden redan har beslutats och medfört att utlysningarna varit mer begränsade till insatser som behövs för att komplettera och bidra till att uppfylla programmets mål.

Under 2025 genomförs en halvtidsöversyn av programmet. Detta öppnar för att göra ändringar i programmet beroende på hur genomförandet har gått. I Östra Mellansverige föreslås till exempel att flytta medel till specifika mål där behovet är större. En del ändringar av målvärden när det gäller indikatorer behöver också göras.

POLITISKT MÅL 1

Ett smartare Europa

Målet är att skapa en mer kunskapsdriven och teknologiskt avancerad ekonomi som är bättre rustad för framtidens utmaningar. Genom att främja smart specialisering och samverkan mellan akademi, näringsliv och offentlig sektor ska regionerna bli mer konkurrenskraftiga och hållbara.

1.1 Stärka forskning och innovation

Östra Mellansverige står inför en allt hårdare konkurrens från andra regioner, nationellt och internationellt. En nyckelfaktor för att lösa många utmaningar är att forskning och innovationer verifieras och kommersialiseras. I regionen finns starka forskningsmiljöer genom flera lärosäten, forskningsinstitutioner och företag som kännetecknas av hög innovationsgrad, och det är viktigt att uppmuntra samverkan mellan dessa.

Smart specialisering är en annan viktig del i att lösa de gemensamma utmaningarna i Östra Mellansverige. De befintliga innovationsstrukturerna behöver stärkas, vidareutvecklas och tillgängliggöras. Mötesplatser i form av fysiska test- och demonstrationsmiljöer och nätverk behöver etableras och göras tillgängliga för näringslivet.

Projektportfölj

18 projekt har beviljats hittills vilket innebär att 68 procent av budgeten har blivit beviljad. Av dessa är 4 projekt förstudier som syftar till att undersöka förutsättningarna för ett genomförandeprojekt.

Projekten inom detta område ligger till stor del inom resultatkedjorna *Uppbyggnad av miljöer/infrastruktur* och *Utveckling av stödstrukturer* vilket är i linje med det specifika målet. Projekten som har beviljats hittills kan sammanfattas i fyra kategorier:

Samverkan och innovationsprocesser

Utveckling av nya samverkans- och innovationsprocesser inom befintliga forsknings- och utvecklingsmiljöer. Exempelvis etablering av en central AM-facilitet på Akademiska sjukhuset för att främja regional och hållbar utveckling inom näringsliv och hälso- och sjukvård.

Innovation inom Mat och hälsa

Exempelvis etablering av en samverkansplattform kopplat till Örebro universitets profilområde Mat och Hälsa för att främja kunskap och kompetens inom livsmedelssektorn och besöksnäringen, med fokus på hållbar konsumtion och innovation.

Elektrifiering och hållbar omställning

Stöd till forsknings- och innovationssamarbeten för att öka tempot och möjligheterna att demonstrera nya lösningar, samt stärka ekosystemet genom nya etableringar och utveckling av kompetens för hållbar omställning till elektrifiering.

Innovationsstöd och testbäddar

Utveckling av metodik för innovationsstöd kopplat till samskapande och testbäddar som inkluderar miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet, cirkularitet och digitalisering för att skapa synergier och öka verksamheternas innovationskapacitet.

183 miljoner

kronor i budget

18

Beviljade projekt

68%

Beiljat belopp, jämfört med budget

■ Beviljat

■ Ej utnyttjad budget

Indikatorer

Ett sätt att mäta resultaten av projekten är genom aktivitets- och resultatindikatorer. Dessa ger en översiktlig bild av projektens samlade resultat. Hittills är utfallen för indikatorerna inte höga då projekten fortfarande pågår. I takt med att fler projekt avslutas går det att uttala sig mer om faktiska utfall. Nedan redovisas projektens förväntade värde, det vill säga prognosen över det faktiska utfallet, i relation till programmets målvärden. Det hjälper oss bedöma om det specifika målet kommer kunna uppnås enligt programmets mål.

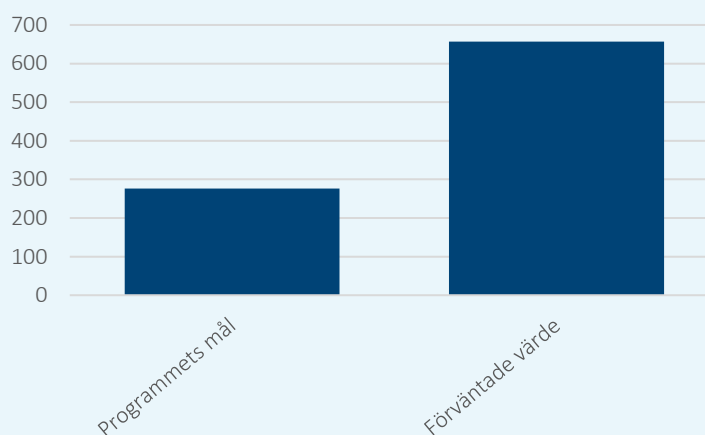
En genomgående indikator som är relevant för samtliga specifika mål är antalet företag som får stöd. Enligt diagrammet nedan kan vi se att det förväntade värdet

på 657 företag är långt över programmets målvärde på 276. Detta beror delvis på att det var svårt vid programmets start att prognosticera utfallet, men också att det finns särskilt ett projekt som satt ett högt målvärde men ännu inte levererat något utfall. Det förväntade värdet kan därför komma att revideras senare. Observera att det är först när vi ser projektens faktiska utfall som det går att uttala sig säkert huruvida programmets målvärde kommer att uppnås.

En annan indikator som är relevant för detta specifika mål är företag som samarbetar med forskningsorganisationer. Här ser vi också att det förväntade värdet på 173 företag vida överstiger programmets målvärde på 45. En förklaring är att det finns flera projekt som satt relativt höga målvärden här men ännu inte levererat några utfall.

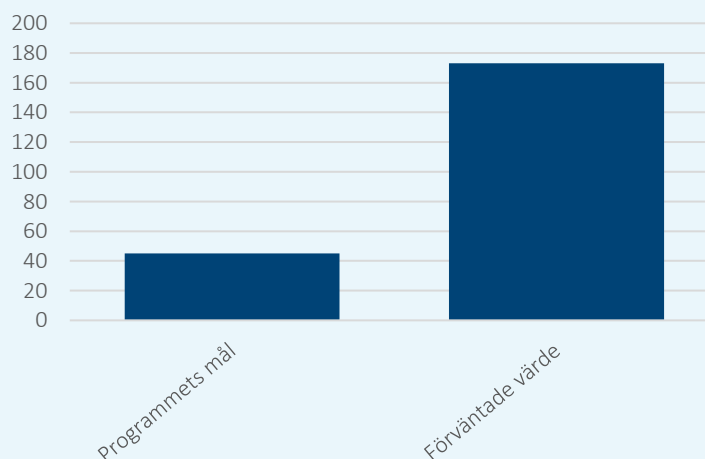
Antal företag som får stöd

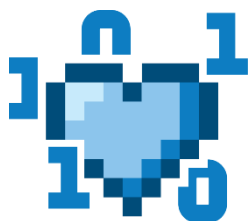
Källa: EU-Barometern, 2021–2027

Antal företag som samarbetar med forskningsorganisationer

Källa: EU-Barometern, 2021–2027

1.2 Säkra nyttan av digitalisering

Näringslivet och de kringliggande samhällsstrukturerna i Östra Mellansverige behöver bättre förutsättningar för att nyttja digitaliseringens möjligheter. Det behövs insatser för en bredare datadriven samhällsutveckling och digital mognad samt stödstrukturer för att påskynda företagens omställning och anpassning till nya marknadsmöjligheter.

Både näringsliv och samhälle behöver större möjligheter att ta till sig nya digitala lösningar. Här behövs insatser inom det offentliga för att underlätta tillgången, men också hos företagen för att utveckla och implementera nya lösningar. Ett konkret initiativ är att stötta regionala noder inom EU:s program för europeiska digitala innovationshubbar.

Mål och resultat

8 projekt har beviljats hittills vilket innebär att 79 procent av budgeten har blivit beviljad. Av dessa är ett projekt en förstudie som syftar till att undersöka förutsättningarna för ett genomförandeprojekt.

Projekten inom detta område är jämnt fördelade över resultatkedjorna *Direkta insatser till företag* och *Utveckling av stödstrukturer*. Projekten som har beviljats hittills kan sammanfattas i fyra kategorier:

Digitalisering och hållbarhet inom flygindustrin

Ett projekt fokuserar på nästa generations flyg, med särskilt fokus på drönare, elektrifiering och digitalisering. Det syftar till att skapa hållbar utveckling inom flygindustrin genom att stödja företag och regionala flygplatser i deras digitala och gröna omvandling.

Stöd till små och medelstora tillverkningsföretag

Ett projekt syftar till att stärka svensk tillverkningsindustri, särskilt mindre och medelstora företag, genom att erbjuda stöd för att anamma digitala tekniker. Fokus ligger på att förbättra erbjudandena till tillverkningsindustrin genom samverkan med regionala teknikcenter.

Hantering av hälsodata och juridiska ramar

Ett projekt undersöker hur små och medelstora företag kan få tillgång till hälsodata och de juridiska ramarna för användning av dessa data. Målet är att förbättra processer för datauttag och tydliggöra juridiska aspekter för att möta företagets behov.

Smart turism och delade data

Ett projekt fokuserar på att möta megatrender inom turismindustrin, såsom teknologiska processer, socio-demografiska förändringar och hållbar utveckling. Det syftar till att skapa ett datadrivet partnerskap för kunskapsutbyte mellan privata och offentliga aktörer.

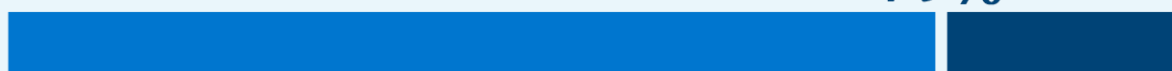
46 miljoner

kronor i budget

8

Beviljade projekt

79%

Beiljat belopp, jämfört med budget

■ Beviljat

■ Ej utnyttjad budget

Indikatorer

Ett sätt att mäta resultaten av projekten är genom aktivitets- och resultatindikatorer. Dessa ger en översiktlig bild av projektens samlade resultat. Hittills är utfallen för indikatorerna inte höga då projekten fortfarande pågår. I takt med att fler projekt avslutas går det att uttala sig mer om faktiska utfall. Nedan redovisas projektens förväntade värde, det vill säga projektens egen prognos över utfall, i relation till programmets målvärden. Det möjliggör antaganden om det specifika målet kommer kunna uppnås enligt programmets mål.

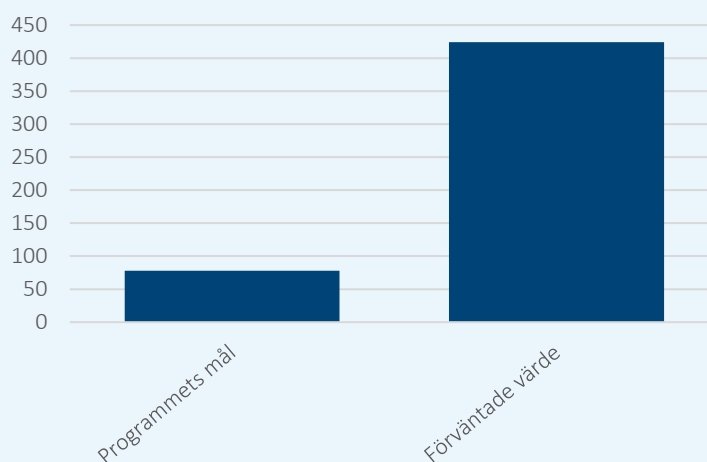
En genomgående indikator som är relevant för samtliga specifika mål är antalet företag som får stöd. Enligt diagrammet nedan kan vi se att det förväntade värdet

på 424 företag är långt över programmets målvärde på 78. Detta beror delvis på att det var svårt vid programmets start att prognosticera utfallet, men också att ett projekt satt ett mycket högt målvärde som hittills har uppnåtts till ungefär hälften. Observera att det är först när vi ser projektens faktiska utfall som det går att uttala sig säkert huruvida programmets målvärde kommer att uppnås.

En annan indikator som är relevant för detta specifika mål är offentliga institutioner som får stöd att digitalisera tjänster, produkter och processer. Här ser vi också att det förväntade värdet på 73 vida överstiger programmets målvärde på 13. Det kan konstateras att programmets målvärde är lågt satt och kan komma att revideras då det ser ut som att projektens förväntade värde kommer kunna uppnås utifrån utfallen hittills.

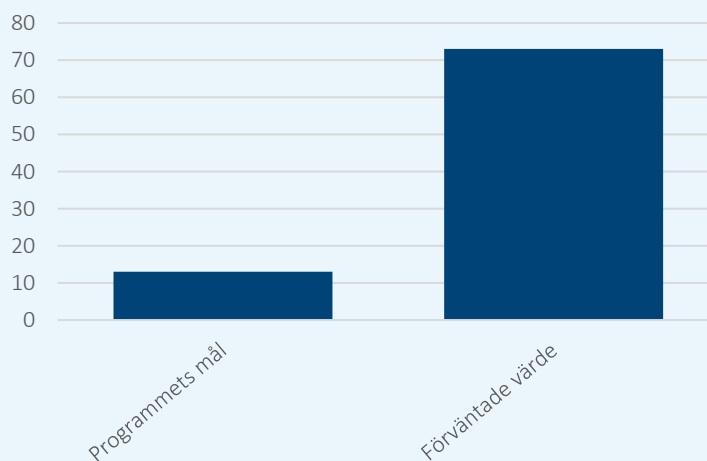
Antal företag som får stöd

Källa: EU-Barometern, 2021-2027

Antal offentliga institutioner som får stöd att digitalisera tjänster, produkter och processer

Källa: EU-Barometern, 2021-2027

1.3 Stärka små och medelstora företagstillväxt och konkurrenskraft

Små och medelstora företag är avgörande för ekonomin i Östra Mellansverige, genom att de skapar arbetstillfällen och bidrar till dynamik och förnyelse i näringslivet. För att nå ökad och långsiktigt hållbar utveckling är dessa företag viktiga, liksom relationen mellan dem och större företag, samhälle och akademi.

För att stärka företagen i relation till Östra Mellansveriges utpekade utmaningar behövs insatser både lokalt och regionalt. Det innovations- och företagsfrämjande systemet behöver utvecklas med tydliga roller och långsiktig finansiering. Det finns också ett behov av att öka tillgången till riskkapital och annan marknads-kompletterande kapitalförsörjning i tidiga skeden.

Mål och resultat

Här återfinns störst antal projekt inom politiskt mål 1. 19 projekt har beviljats hittills vilket innebär att 78 procent av budgeten har blivit beviljad. Av dessa är 5 projekt förstudier som syftar till att undersöka förutsättningarna för ett genomförandeprojekt.

Projekten inom detta område ligger till stor del inom resultatkedja *Direkta insatser till företag* vilket är i linje med det specifika målet. Även *Utveckling av stödstrukturer* är vanligt förekommande vilket är logiskt då stöd till främjarsystemet stärker företagen i förlängningen. Projekten som har beviljats hittills kan sammanfattas i fyra kategorier:

Internationalisering och affärsutveckling

Projekten stödjer företagens internationalisering och affärsutveckling genom rådgivning, kapitalanskaffning och strategisk kompetensförsörjning. Här innefattas också programmets största projekt som förser företag med riskkapital.

Smart specialisering och innovation

Projekten är kopplade till utmaningsområden som smart industri, avancerade material och hållbar livsmedelsförsörjning. Det handlar om att utveckla nya koncept och arbetsprocesser för att möta dessa utmaningar.

Regional samverkan och nätverk

Projekten involverar samarbete mellan olika aktörer inom regionen; universitet, forskningscentrum och företag. Syftet är att skapa ett dynamiskt ekosystem som främjar innovation och tillväxt.

Hållbarhet och cirkulär ekonomi

Projekten fokuserar på att främja hållbarhet genom att utveckla cirkulära affärsmodeller och effektiv resursanvändning vilket kan stärka företagens konkurrenskraft.

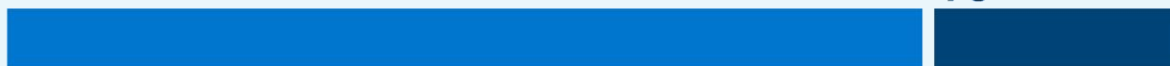
183 miljoner

kronor i budget

19

Beviljade projekt

78%

Beiljat belopp, jämfört med budget

■ Beviljat

■ Ej utnyttjad budget

Indikatorer

Ett sätt att mäta resultaten av projekten är genom aktivitets- och resultatindikatorer. Dessa ger en översiktlig bild av projektens samlade resultat. Hittills är utfallen för indikatorerna inte höga då projekten fortfarande pågår. I takt med att fler projekt avslutas går det att uttala sig mer om faktiska utfall. Nedan redovisas projektens förväntade värde, det vill säga projektens egen prognos över utfall, i relation till programmets målvärden. Det möjliggör antaganden om det specifika målet kommer kunna uppnås enligt programmets mål.

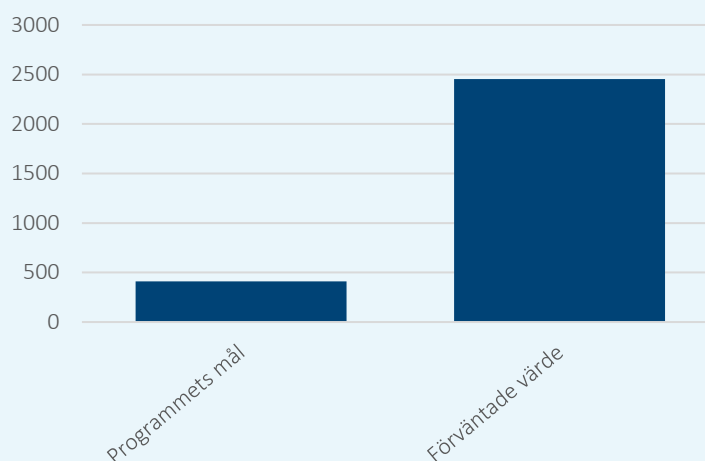
En genomgående indikator som är relevant för samtliga specifika mål är antalet företag som får stöd, där kan vi se att det förväntade värdet på 2 455 företag är långt

över programmets målvärde på 411. Detta beror delvis på att det var svårt vid programmets start att prognosticera utfallet, men framför allt beror det på ett projekt där Almi-bolagen samverkar länsöverskridande för att nå ut till ett stort antal företag inom Östra Mellansverige. Projektet är på god väg att uppnå sitt målvärde vilket tyder på att även programmets målvärde kommer att kraftigt överstigas och därmed behöver revideras i halvtidsöversynen.

En annan indikator som är relevant för detta specifika mål är organisationer som får stöd. Här ser vi att det förväntade värdet på 120 organisationer är nära att nå programmets målvärde på 148. Utfallen har inte kommit lika långt och det är först när projekten är avslutade som vi kan se om programmets målvärde kommer uppnås.

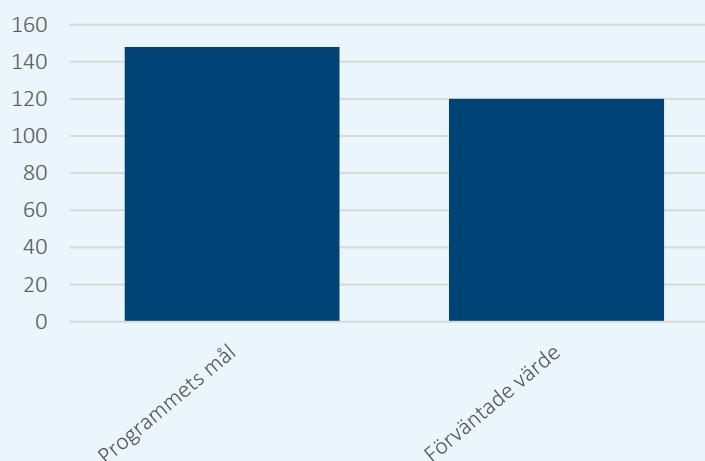
Antal företag som får stöd

Källa: EU-Barometern, 2021-2027

Antal organisationer som får stöd

Källa: EU-Barometern, 2021-2027

1.4 Utveckla färdigheter för smart specialisering

Fokus på smart specialisering och innovation samt efterföljande samhällsomställning ställer helt nya krav på både arbetsgivarnas strategiska kompetensförsörjning och individens långsiktiga förutsättningar för kompetensutveckling. Kompetensbrist riskerar att bli ett hinder för innovation och tillväxt inom näringslivet.

Lärosäten, utbildningsaktörer och näringsliv behöver samverka mer, och det kräver att utbildningar matchar näringslivets behov. Smart specialisering är en viktig del i att lösa de gemensamma utmaningarna i Östra Mellansverige. En beskrivning av smart specialiseringsområdena finns i kapitel 1.

Mål och resultat

7 projekt har beviljats hittills vilket innebär att 78 procent av budgeten har blivit beviljad. Inga förstudier har beviljats ännu vilket tyder på att det redan fanns projektidéer som var redo att söka för, som i vissa fall bygger vidare på projekt som genomfördes i slutet av förra programperioden.

Projekten inom detta område ligger främst inom resultatkedja *Utveckling av stödstrukturer* vilket är i linje med det specifika målet. Även *Direkta insatser till företag* är vanligt förekommande då företag inom Smart

specialiseringsområdena är målgrupp för projekten. Projekten kan sammanfattas i tre kategorier:

Kompetensförsörjning och rekrytering

Projekten syftar till att förbättra företagens förmåga att attrahera, rekrytera och behålla rätt kompetens. Detta inkluderar att utveckla strategier för att hantera snabba tekniskiften och förändringar i omvärlden. Det handlar både om att attrahera och rekrytera ny kompetens och utveckla befintlig personal.

Utveckling av samarbeten och nätverk

Flera projekt fokuserar på att skapa och stärka samarbeten mellan olika aktörer som näringsliv, akademi, hälso- och sjukvård samt civilsamhälle. Syftet är att främja innovation och hållbar utveckling genom gemensamma insatser och nätverk.

Smart specialisering och hållbar tillväxt

Projekten betonar vikten av smart specialisering för att främja ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. Detta innebär att identifiera och mobilisera resurser för att stödja regionala styrkeområden och skapa hållbara tillväxtmöjligheter.

46 miljoner

kronor i budget

7

Beviljade projekt

78%

Beiljat belopp, jämfört med budget

■ Beviljat

■ Ej utnyttjad budget

Indikatorer

Ett sätt att mäta resultaten av projekten är genom aktivitets- och resultatindikatorer. Dessa ger en översiktlig bild av projektens samlade resultat. Hittills är utfallen för indikatorerna inte höga då projekten fortfarande pågår. I takt med att fler projekt avslutas går det att uttala sig mer om faktiska utfall. Nedan redovisas projektens förväntade värde, det vill säga projektens egen prognos över utfall, i relation till programmets målvärden. Det möjliggör antaganden om det specifika målet kommer kunna uppnås enligt programmets mål.

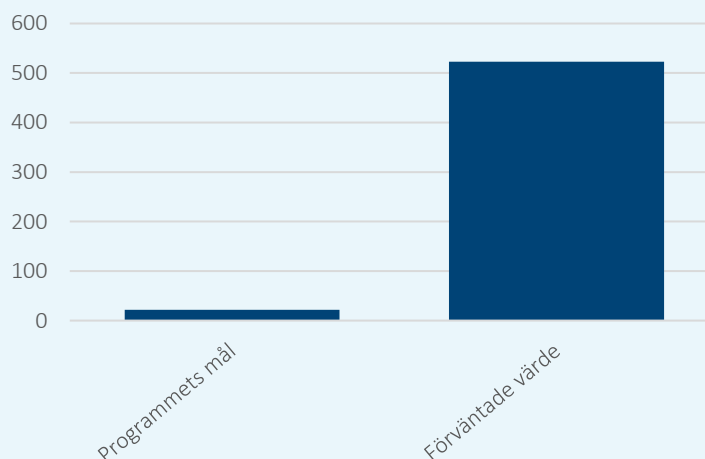
En genomgående indikator som är relevant för samtliga specifika mål är antalet företag som får stöd, där kan vi se att det förväntade värdet på 523 företag är långt

över programmets målvärde på 22. Detta beror på att det var svårt vid programmets start att bedöma det förväntade utfallet då man inte hade räknat med att denna typ av projekt skulle nå ut direkt till företag i den höga graden. Flera av projekten visade sig dock ha företag som målgrupp och därmed relativt höga målvärden för denna indikator.

En annan indikator som är relevant för detta specifika mål är små och medelstora företag som investerar i kompetens för smart specialisering, industriomställning och entreprenörskap. Även här ser vi att det förväntade värdet på 310 företag kraftigt överskrider programmets målvärde på 22, vilket hänger ihop med att projekten nått ut till företag i högre grad än förväntat. Utfallen har dock inte kommit långt ännu och det är därför oklart om det förväntade värdet kommer att uppnås.

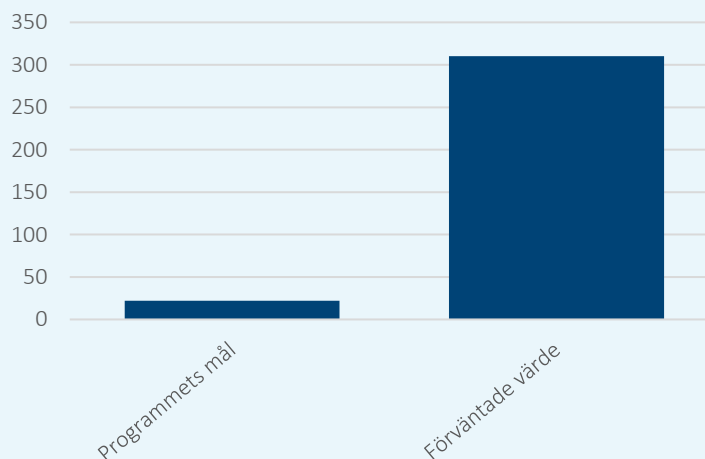
Antal företag som får stöd

Källa: EU-Barometern, 2021-2027

Antal företag som investerar i kompetens för smart specialisering, industriomställning och entreprenörskap.

Källa: EU-Barometern, 2021-2027

POLITISKT MÅL 2

Ett grönare Europa

Målet fokuserar på att göra Europa mer miljövänligt och motståndskraftigt mot klimatförändringar. Genom investeringar i förnybar energi, energieffektivisering, cirkulär ekonomi och klimatanpassning ska regionerna bidra till EU:s gröna omställning. Målet omfattar även insatser för att skydda naturresurser, förbättra luft- och vattenkvalitet samt utveckla hållbar transport och infrastruktur.

2.1 Främja Energieffektivitet

Energianvändningen innebär stora kostnader för företag samtidigt som kapaciteten för el-distribution är begränsad på flera platser i Östra Mellansverige. Därför behövs energieffektivisering inom hela näringslivet, men också inom offentlig sektor och andra sektorer. För företagen handlar det dessutom om att sänka energikostnaderna för att fortsatt kunna vara konkurrenskraftiga.

Utmaningen inom detta specifika mål är att energieffektivisering i näringslivet vanligtvis inte prioriteras. Det kan bero på konkurrens om begränsade resurser i företaget, otillräcklig kunskap om energieffektivisering och ekonomiska kalkyler som inte styr mot sådana insatser. Att påverka energianvändningen är samtidigt inte heller enkelt eftersom stora delar av produktions- och konsumtionsmönstren är kopplade till större system och fasta infrastrukturer.

Mål och resultat

2 projekt har beviljats hittills vilket innebär att 28 procent av budgeten har blivit beviljad. Anledningen till att det är så få projekt finns det inte någon tydlig anledning till. Dock sker det mobilisering här som förhoppningsvis kommer att ge resultat längre fram.

Med detta mål vill Östra Mellansverige öka kunskapen om energieffektivisering i hela systemet. Det är även viktigt att utveckla samverkan och bygga upp stödstrukturer. De två beviljade projektens insatser sker inom främst två kategorier.

Energieffektivisering i små- och medelstora företag

Beviljade projekt syftar till att ta itu med hinder såsom bristande energikompetens och affärsnytta för att hjälpa företag att satsa på energieffektivisering. Företag erbjuds rådgivning, seminarier och webinarier för att stärka sin kunskap och kapacitet, samtidigt som man kopplar energieffektivisering till affärsnytta och hållbarhetsmål. Parter som Energikontoren och Almi bidrar med resurser och samverkan.

Bygg- och fastighetssektorn

Denna sektor står för 20 % av Sveriges utsläpp av växthusgaser. Fokus ligger på att öka kunskap och erfarenhetsutbyte inom branschen för att möta klimatmålen och Agenda 2030. Aktiviteter inkluderar nätverkande, kunskapshöjande insatser och delning av goda exempel, med målet att skapa en energieffektiv, klimatsmart och innovativ sektor i Östra Mellansverige.

49 miljoner

kronor i budget

2

Beviljade projekt

28%

Beiljat belopp, jämfört med budget

■ Beviljat

■ Ej utnyttjad budget

Indikatorer

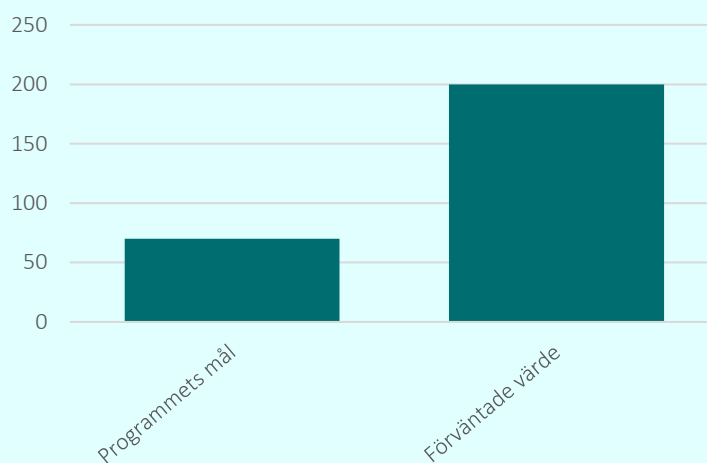
Ett sätt att mäta resultaten av projekten är genom aktivitets- och resultatindikatorer. Dessa ger en översiktlig bild av projektens samlade resultat. Hittills är utfallen för indikatorerna inte höga då projekten fortfarande pågår. I takt med att fler projekt avslutas går det att uttala sig mer om faktiska utfall. Nedan redovisas projektens förväntade värde, det vill säga projektens egen prognos över utfall, i relation till programmets målvärden. Det möjliggör antaganden om det specifika målet kommer kunna uppnås enligt programmets mål.

Eftersom området bara har två projekt är det svårt att säga något konkret om indikatorerna. Men projektens förväntade resultat kan konstateras vara högre än de målvärdena som sattes inför programperioden. Till exempel förväntas projekten ge stöd till 200 företag vilket är betydligt högre än programmets målvärde på 70.

Vad gäller organisationer som får stöd är det en bit kvar då projektens förväntade värde är 40 organisationer och programmets målvärde 95. Men i takt med att fler projekt beviljas kan värdena förväntas stiga.

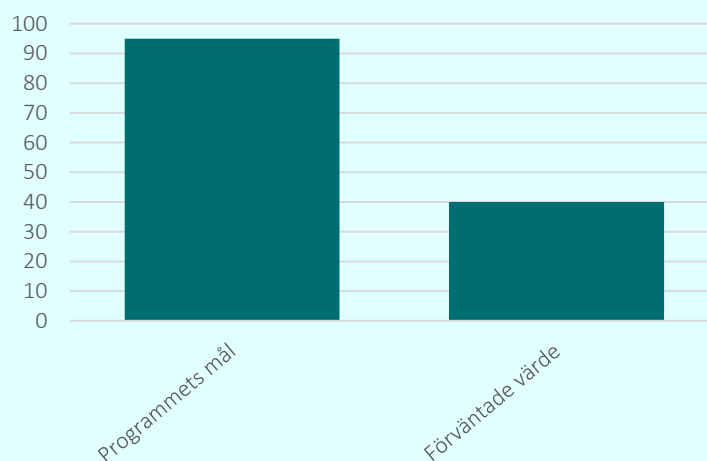
Antal företag som får stöd

Källa: EU-Barometern, 2021-2027

Antal organisationer som får stöd

Källa: EU-Barometern, 2021-2027

2.3 Utveckla smarta energisystem

Sveriges mål är att nå 60 procent förnybar energi till 2027 och 100 procent förnybar till 2040. Det räcker dock inte att energin är förnybar utan den måste samtidigt vara hållbar. Bioekonomin är en möjliggörare i detta avseende, i alla fall på kort sikt. Ökad användning av biogas som produceras av restprodukter, bidrar med flera olika samhällsnyttor samtidigt som det bidrar till att uppnå klimatmål och andra miljömål. Sol och vind kommer fortsatt att vara viktiga för det hållbara energisystemet, och fossilfri vätgas kommer att spela en större roll framöver, framför allt i samband med energilagring.

Klimatomställningen innebär att el som energibärare får en allt viktigare roll. Därför behövs effekthushållning och god överföringskapacitet i elnäten för att det ska vara möjligt att bedriva näringslivsverksamhet i allmänhet och industriell verksamhet i synnerhet.

Mål och resultat

10 projekt har beviljats hittills vilket innebär att 39 procent av budgeten har blivit beviljad. Programmet ska leda till utveckling av hela energisystemet, vilket omfattar användning av energi i fastigheter, i industriprocesser och som drivmedel. Det ska även främja omställningen till förnyelsebar energi i form av sol, vind, vätgas och biodrivmedel.

Projekten kan sammanfattas i tre kategorier:

Transport, industri och innovativa energilösningar

Utveckling av innovativa teknologier för att göra energianvändningen mer flexibel och resurseffektiv, exempelvis lågtemperatursystem och värmesäsongslager. Dessa lösningar bidrar till minskade utsläpp och att stärka företagets konkurrenskraft.

Elnät och energiomställning

Här ingår strategier för att förbättra elsystemets kapacitet, utöka fossilfri energiproduktion och skapa en mer effektiv energianvändning genom samverkan mellan nätägare och samhällsaktörer.

Lokala och regionala insatser för hållbar energi

På lokal och regional nivå arbetar olika initiativ för att stärka landsbygdsföretags roll i energiomställningen. Småskalig produktion av förnybar energi, som sol- och vindkraft, kan bidra till självförsörjning och skapa mindre sårbara samhällen. Samtidigt utforskas metoder för energilagring, där batteriteknik och vätgaslager kan spela en avgörande roll. Genom samarbete mellan företag, myndigheter och forskning kan kapacitetsutmaningar mötas och lokala energisystem optimeras.

98 miljoner

kronor i budget

10

Beviljade projekt

39%

Beviljat belopp, jämfört med budget

■ Beviljat

■ Ej utnyttjad budget

Indikatorer

Ett sätt att mäta resultaten av projekten är genom aktivitets- och resultatindikatorer. Dessa ger en översiktlig bild av projektens samlade resultat. Hittills är utfallen för indikatorerna inte höga då projekten fortfarande pågår. I takt med att fler projekt avslutas går det att uttala sig mer om faktiska utfall. Nedan redovisas projektens förväntade värde, det vill säga projektens egen prognos över utfall, i relation till programmets målvärden. Det möjliggör antaganden om det specifika målet kommer kunna uppnås enligt programmets mål.

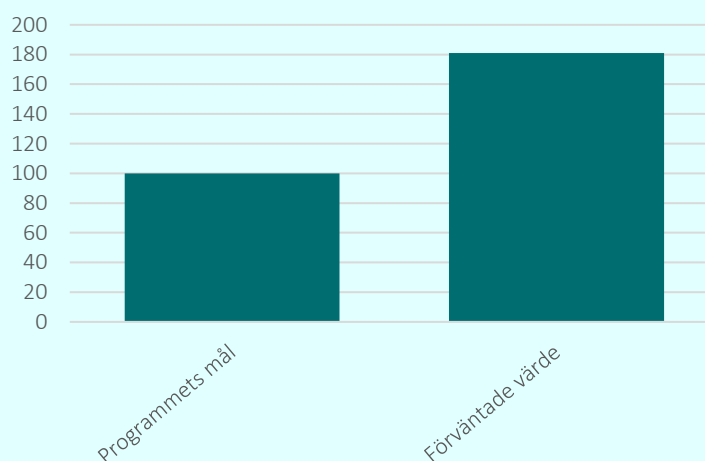
En sammanställning av projektens förväntade resultat visar att programmets målvärden för det flesta av indikatorerna kommer överstigas.

För företag som får stöd är det förväntade värdet på 181 företag en bit över programmets målvärde på 100 vilket visar att projekten tycks nå ut till företag i högre grad än förväntat.

För indikatorn Organisationer som för stöd är dock det förväntade värdet på 78 långt ifrån programmets målvärde på 219. Det visar att merparten av projekten fokuserar på att ge stöd till företag och en mindre del av projekten fokuserar på att utveckla stödsystemet. Det kan också förklaras med att det finns färre aktörer inom stödsystemet för detta område än till exempel områden inom politiskt mål 1.

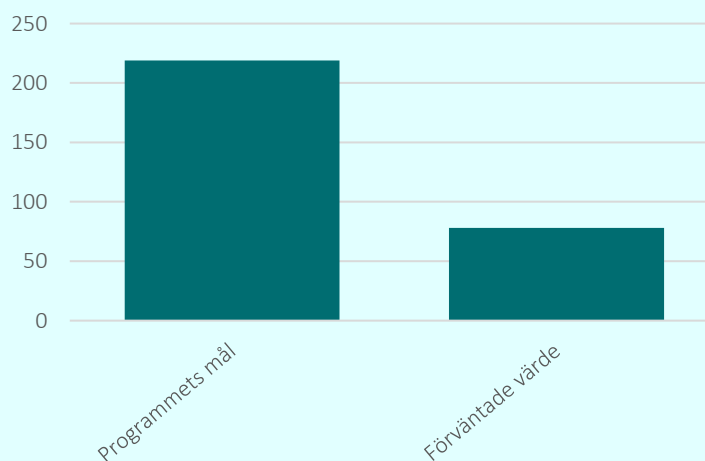
Antal företag som får stöd

Källa: EU-Barometern, 2021-2027

Antal organisationer som för stöd

Källa: EU-Barometern, 2021-2027

2.6 Främja en cirkulär ekonomi

Att jobba med enbart energiåtgärder räcker inte för att uppnå de nationella klimat- och energimålen. För att kunna uppnå dessa mål och samtidigt möta globala utmaningar, exempelvis en ökande befolkning, måste vi bryta den linjära ekonomin där resursförbrukningen redan nu leder till negativa miljökonsekvenser som kommer att bli ännu större i framtiden.

Programmet ska verka för utveckling av industriell symbios där flödena värme, koldioxid och restmaterial från industrier ska göra nytta någon annanstans. Det kan också handla om att gynna användningen av biogas där flödena även kan vara avfall från offentlig sektor och hushåll. Programmet ska även leda till att cirkulära system utvecklas inom bygg- och fastighetsbranschen.

Mål och resultat

7 projekt har beviljats hittills vilket innebär att 72 procent av budgeten har blivit beviljad. Det är således det specifika mål inom politiskt mål 2 med högst beviljandegrad.

Programmet ska bidra till ökad cirkularitet. Detta kräver att företagen inför nya affärsmodeller och att samhället erbjuder alternativa finansieringslösningar. Projekten kan sammanfattas i tre kategorier:

Cirkulär ekonomi och hållbar utveckling

Denna kategori omfattar omställningen från linjära till cirkulära affärsmodeller, där företag arbetar för att optimera resurser och minska avfall. Industriell symbios, återbruk inom byggsektorn och testbäddar för nya innovationer är exempel på hur företag kan förbättra sin resurseffektivitet och bidra till en långsiktigt hållbar utveckling.

Stöd och samverkan för små och medelstora företag

För att möjliggöra omställningen erbjuds stöd genom rådgivning och kunskapshöjande aktiviteter. Företag får verktyg för att ersätta ohållbara komponenter och se potentialen i cirkulära lösningar. Samverkan mellan företag, offentliga aktörer och universitet stärker möjligheten att utveckla policyer och strukturer som främjar hållbara affärsmodeller.

Strategiskt ledarskap och regional utveckling

Projekt fokuserar på att stärka aktörers kapacitet att leda förändringsarbetet och skapa broar mellan EU:s policyer och företagens verksamheter. Genom att bygga upp strategiska nätverk kan man främja hållbara initiativ och utveckla effektiva strukturer.

49 miljoner

kronor i budget

7

Beviljade projekt

72%

Beviljat belopp, jämfört med budget

■ Beviljat

■ Ej utnyttjad budget

Indikatorer

Ett sätt att mäta resultaten av projekten är genom aktivitets- och resultatindikatorer. Dessa ger en översiktlig bild av projektens samlade resultat. Hittills är utfallen för indikatorerna inte höga då projekten fortfarande pågår. I takt med att fler projekt avslutas går det att uttala sig mer om faktiska utfall. Nedan redovisas projektens förväntade värde, det vill säga projektens egen prognos över utfall, i relation till programmets målvärden. Det möjliggör antaganden om det specifika målet kommer kunna uppnås enligt programmets mål.

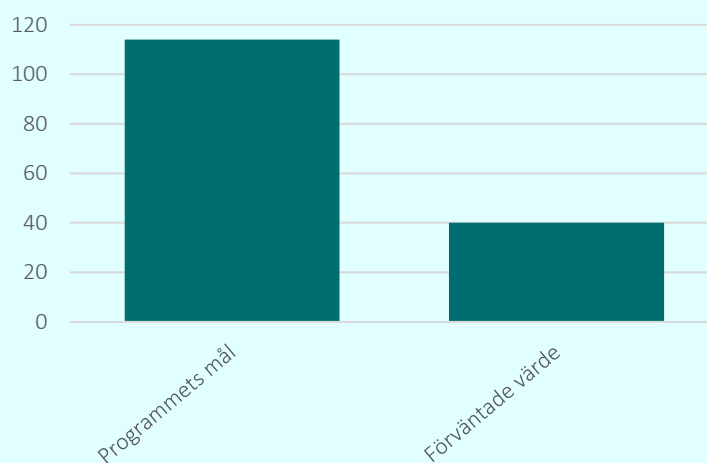
Inom det här området ser de förväntade utfallen mer lovande ut jämfört med övriga områden inom Politiskt mål 2.

Indikatorn företag som får stöd är visar till exempel ett förväntat värde på 155 företag, långt över programmets målvärde på 46.

Däremot ser vi även här, likt övriga områden inom politiskt mål 2 att för indikatorn organisationer som får stöd är det förväntade värde på 40 organisationer långt ifrån programmets målvärde på 114. Vi kan se att de flesta projekten arbetar med att utveckla företag och ett fåtal arbetar med att utveckla stödsystemet och dess organisationer. Att organisationer som får stöd är färre kan också bero på att det helt enkelt finns färre organisationer än förväntat

Antal företag som får stöd

Källa: EU-Barometern, 2021-2027

Summering och lärdomar

Sammantaget har Regionalfonden i Östra Mellansverige hittills investerat **426 miljoner** kronor i EU-stöd till 7 specifika mål:

➤ Stärka forskning och innovation

- **18** projekt och **68 %** av budgeten beviljad.
- Projektkategorier: Samverkan och innovationsprocesser, Innovation inom mat och hälsa, Elektrifiering och hållbar omställning, Innovationsstöd och testbäddar.
- Indikatorer visar att antalet företag som får stöd och företag som samarbetar med forskningsorganisationer förväntas överstiga programmets målvärden.

➤ Säkra nyttan av digitalisering

- **8** projekt och **79%** av budgeten beviljad.
- Projektkategorier: Digitalisering och hållbarhet inom flygindustrin, Stöd till små och medelstora tillverkningsföretag, Hantering av hälsodata och juridiska ramar, Smart turism och delade data.
- Indikatorer visar att antalet företag och offentliga institutioner som får stöd förväntas överstiga programmets målvärden.

➤ Stärka små och medelstora företags tillväxt och konkurrenskraft

- **19** projekt och **78%** av budgeten beviljad
- Projektkategorier: Internationalisering och affärsutveckling, Smart specialisering och innovation, Regional samverkan och nätverk, Hållbarhet och cirkulär ekonomi.
- Indikatorer visar att antalet företag som får stöd förväntas överstiga och organisationer är nära att nå programmets målvärden.

➤ Utveckla färdigheter för smart specialisering

- **7** projekt och **78%** av budgeten beviljad.
- Projektkategorier: Kompetensförsörjning och rekrytering, Utveckling av samarbeten och nätverk, Smart specialisering och hållbar tillväxt.
- Indikatorer visar att antalet företag som får stöd och företag som investerar i kompetens för smart specialisering, förväntas överstiga programmets målvärden.

➤ Främja energieffektivitet

- **2** projekt och **28%** av budgeten beviljad.
- Projektkategorier: Energieffektivisering i små- och medelstora företag, Bygg- och fastighetssektorn.
- Indikatorer visar att antalet företag som får stöd förväntas överstiga medan organisationer som får stöd har en bit kvar till programmets målvärden.

➤ Utveckla smarta energisystem

- **10** projekt och **39%** av budgeten beviljad.
- Projektkategorier: Transport och industri, Elnät och energiomställning, Innovativa energilösningar, Lokala och regionala insatser.
- Indikatorer visar att antalet företag som får stöd förväntas överstiga medan organisationer som får stöd har en bit kvar till programmets målvärden.

➤ Främja en cirkulär ekonomi

- **7** projekt och **72%** av budgeten beviljad.
- Projektkategorier: Cirkulär ekonomi och resurshantering, Stöd till små och medelstora företag, Regional och strategisk samverkan, Innovation och hållbar utveckling.
- Indikatorer visar att antalet företag som får stöd förväntas överstiga medan organisationer som får stöd har en bit kvar till programmets målvärden.

Lärdomar och utmaningar

Programmet har visat att samverkan och smart specialisering är avgörande för att möta regionens utmaningar. Det är viktigt att fortsätta utveckla stödstrukturer och öka tillgången till riskkapital för att främja innovation och hållbar tillväxt. Fortsatta satsningar inom politiskt mål 2 är prioriterat då det finns en större andel kvar av budgeten för detta område. Anledningen till det är att utlysningarna kom i gång lite senare, samtidigt som det är ett område som delvis adresserar en annan målgrupp än den som vanligtvis söker inom Regionalfonden i Östra Mellansverige.

Trots en del förseningar i programperioden fick programmet en bra start och vid årsskiftet 2023/2024 hade redan hälften av programmets medel beslutats och i dagsläget är 65 procent av budgeten beslutad. Andelen beslutad budget varierar betydligt mellan de specifika

målen. "Säkra nyttan av digitalisering" och "Stärka små och medelstora företags tillväxt och konkurrenskraft" har den högsta andelen beslutad budget på 79 procent respektive 78 procent. Området "Främja energieffektivitet" har den lägsta andelen beslutad budget på endast 28 procent.

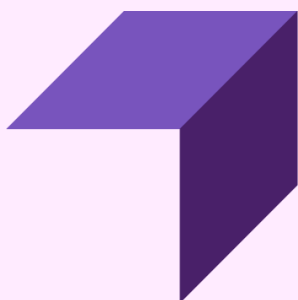
vilket är långt över programmets målvärde på 1 003 företag Totalt kan vi se att projekten förväntas nå ut till **4 595 företag**. Det kan alltså konstateras att projekten tycks nå ut till betydligt fler företag än vad som förväntades när programmet skrevs. Det är dock först när projekten avslutas och vi får faktiska utfall som vi vet med säkerhet att programmets mål har uppnåtts. Det finns också en viss variation mellan de specifika målen när det gäller indikatorerna, där politiskt mål 2 generellt har svårare att uppnå målvärden för organisationer som får stöd. Detta beror på att de flesta projekten arbetar med att utveckla företag och ett fåtal arbetar med att utveckla stödsystemet och dess organisationer. Att organisationer som får stöd är färre kan också bero på att det finns färre organisationer att tillgå än förväntat.

Medfinansieras av
Europeiska unionen

tillväxt
verket

Du kan ladda ned Tillväxtverkets publikationer på tillvaxtverket.se.

© Tillväxtverket

Örebro, december 2025

Digital: ISBN 978-91-90068-21-2

Rapport 0529

Har du frågor om den här publikationen, kontakta:

Isabelle Canderskog

Telefon, växel 08-681 91 00